

MROWKA (52) *sb f*

o *pochylone*, a *jasne*.

sg N mrówka (16). ◇ *G* mrówki (1). ◇ *D* mrówce (1). ◇ *pl N* mrówki (19). ◇ *G* mrówek (9). ◇ *D* mrówk(o)m (1). ◇ *A* mrówki (5). ◇ [I mrówkami.]

Sł stp, *Cn notuje*, *Linde XVI – XVIII w.*

1. *zool. Formica L. (Rost)*; *owad błonkoskrzydły z rodziny mrówkowatych (Formicidae) żyjący społecznie w gniazdach budowanych w kształcie kopców albo robionych w ziemi lub w pniach drzew; formica Murm, Mymer¹, Mącz, Calep, Cn; formicula, salpuga (solifuga, a. solipaga, a. solipuga, a. solpuga) Cn (52)* : Mrowka śród lata robiła/ Zyto do iamy nosiła *BierEz Mv, L [3 r.]*, *Mv [4 r.]*, *N3, N3v; Murm 98; Mymer¹ 28; FalZioł III 40d, V 78; O leniwcze/ idz do mrowki [ad formicam]/ obaczayże ściefki iey/ á vcž fie (od niey) mądrości Leop Prov 6/6; BielKron 261; Mącz 57a, 134b [2 r.]*, *382d; SienLek 70, 119, 159v [2 r.]*, *166v, S[ss]3v; RejZwierc 160v, 221; BYś włyfłtko złoto pośiadł/ które powiadaia Gdzieś daleko Gryfowie/ y mrówki kopaią KochPieś 1; Calep 430a; GrabowSet Yv; Aptekarze, bárwierze infzy rzemiełnicy [...] Rozebrali [pieniądze]: Ołtatek prędzey fię rozlázło, Niż gdybyś głodnym mrowkom główkę máku ciñnął. CiekPotr 32; Y gołpodarłtwá vcžą nas też zgoła/ Mrowka y Płczzoła. KlonFlis E3v, E3.*

W połączeniu szeregowym (1): iako plułkwy trácić: krety rozganiác: muchy: mrówki: komory: węże: pchły/ y gnidy. *SienLek 158.*

W porównaniach (10): Też kiedy fie ono żyła trzęfie iakoby płomień gdy fwieczę zgalić chczą/ albo iakoby mrowki giemzały. *FalZioł V 12v, III 33a; RejWiz 65; A thák my nędzni á záflepieni robaczkowie/ kthorzy iáko mrowki gmerzemy pod nogami tego Pána łwego RejPos 173; RejZwierc 3; ále by fie iáko nieme mrowki/ dotknieni będąc/ od kogo [...] zemścili. CzechRozm 234v; CzechEp 323; Frugilegus, Formicarum epitheton est, a granorum colligendorum consuetudine tractum. – Iazoko [lege: jako] mrowka ziarnka zbieraiący. Calep 437a; ci zás divini ingenij partus z głowy/ iáko mrowki ziarneczká wyborzyczne gromádząc/ przed oczy ich niefli RybGęśli A2v; SkarKaz 244b.*

Przysłowie: CzechRozm 233v; y mrowká zdrażnioná ná wietłzego fię nie rowno nád fię gniewa y łzczypie go CzechEp 4.

Fraza: »mrowki się roją« (1): Formicans, Royący fie yáko gdy fie mrówki roją. *Mącz 134c.*

Wyrażenie: »mrowka jadowita« [szyk 3 : 1] (4): to iełt wrzedzienicza iakoby mrowka barzo iadowita/ ktora chodzi z miełtcza na miełtcze/ czałem gryząc ciało, á czałem nierani iedno z miełtcza na miełtcze biega iako by pokrzywami parzył *FalZioł III 33a; Solifuga, Nieyáki rodzaj mrówek yádowitych. Mącz 399d, 365d; KmitaSpit A2.*

Zestawienie: »mrowka indyjska« (1): (*marg*) *Talpaee. Formicae Indicae. (–) Słepych Kretow rzecz w ziemi żyć/ á frogich Mrowek Indyfłkich/ ktore fkárbow drogich Z ziemie dołtáia/ znalzáiać ie bliłko/ W złote mrowifko. KlonFlis C2v.*

2. [*Mała brodawka*: Brodawki drobne mrówkami zowią. *UrządowHerb 379 (Linde).*]

Cf MROWCA, MROWKOLEW, MROWKOŁOW